

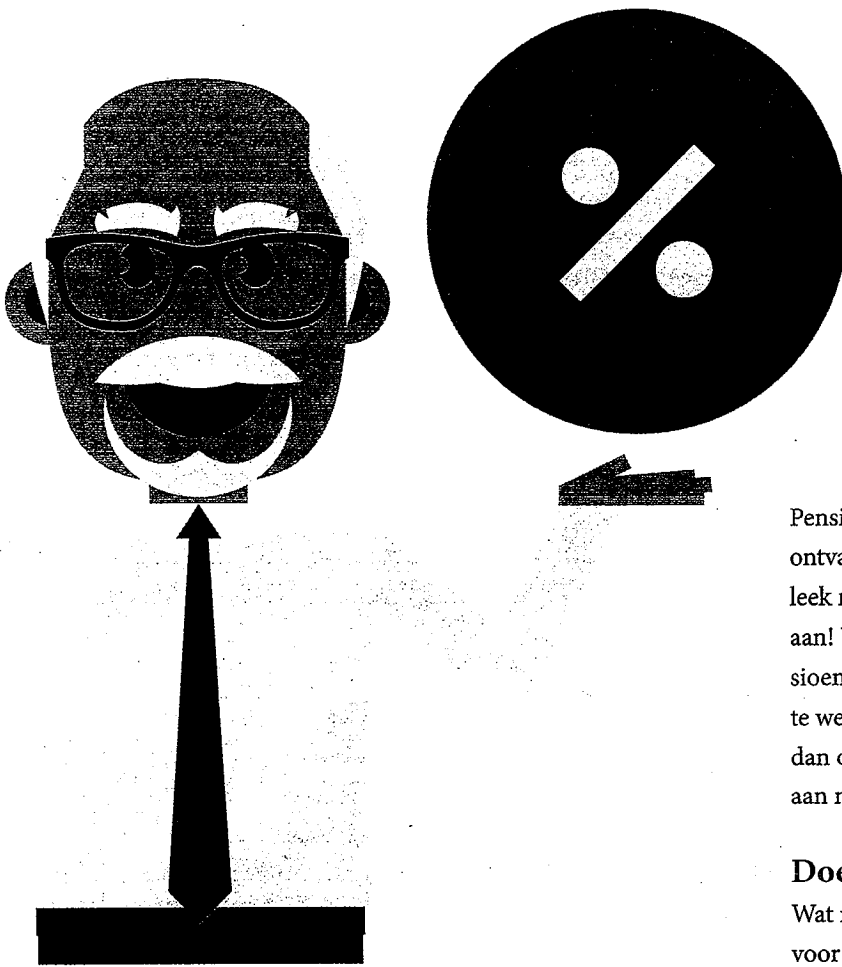
Een gewenste pensioenuitkering! Dat moet het resultaat zijn

Ik ben van mening dat een pensioenfonds als primaire taak heeft om te zorgen dat de ingelegde premies zodanig worden belegd en beheerd dat een gewenste uitkering op de pensioendatum het resultaat is. Dat vindt NBP-voorzitter Rob de Brouwer die in dit artikel enkele kanttekeningen plaatst bij, en een persoonlijke visie geeft op het spraakmakende interview met de heren Berkemeijer en Gommer in de vorige editie van dit blad.

De titel boven het interview in de vorige editie van dit blad, waarin Jos Berkemeijer en Theo Gommer hun ideeën over ons pensioenstelsel uit de doeken doen, is op zichzelf al bepalend voor mijn commentaar: 'We moeten naar een ander pensioenstelsel'. Als je het interview leest en voor jezelf duidelijk helder krijgt welke problemen dan moeten worden opgelost, blijft – in ieder geval bij mij – de indruk overheersen als zouden we naar een volledig nieuw stelsel moeten streven omdat de overheid de regels te ingewikkeld heeft gemaakt en met de nieuwe regels voor het financiële toetsingskader alles heeft dichtgetimmerd om maar zekerheden in te bouwen. Dat is het probleem dat moet worden opgelost!

Waarom zo ingewikkeld?

Maar waarom moet de oplossing dan zo ingewikkeld zijn? Laat ik om te beginnen het idee van een eigen pensioenrekening voor iedereen, bij de kop nemen. Volgens de geïnterviewde deskundigen (en anderen met hen) is dat om op deelnemersniveau te kunnen zien wat er is bijeengespaard en wat dat mogelijk straks aan pensioen waard kan zijn. Berkemeijer en Gommer gaan in dat interview echter op dit vlak van individualisering nog veel verder. Als ik het goed begrepen heb laten beide deskundigen het toe dat op enig moment een actieve deelnemer aan een pensioenregeling of een gepensioneerde, geld opneemt uit zijn 'privé-pensioenpotje' om (bijvoorbeeld) de hypotheek af te lossen of een eigen bedrijf te beginnen.

Tegen zijn

Ik denk eerlijk gezegd dat we daar faliekant tegen moeten zijn. Ik zie het al voor me, dat een vijftiger ontslagen wordt en dan een deel van zijn gespaarde pensioenvermogen mag opnemen om een avontuur te beginnen met een eigen bedrijf. Dergelijke avonturen hebben niet zo'n grote slagingskans en als het aldus opgezette bedrijf na twee jaar over de kop gaat, is het pensioengeld ook verdwenen. Dan heb ik het nog niet over de in het stelsel ingebouwde solidariteit die nu vergt dat aanspraken van een deelnemer die komt te overlijden simpelweg vervallen, afgezien van het nabestaandenpensioen. Het stelsel wordt aanzienlijk duurder als een deel van het opgebouwde vermogen in geval van overlijden niet komt te vervallen, maar eerder mag worden opgenomen.

Het gaat om transparantie

Trouwens: voor welk probleem is zo'n persoonlijke pensioenrekening nou eigenlijk een oplossing? Wie vraagt daarom, behalve enige actieve jongeren en D66? Als je goed leest wat hier ten diepste het probleem is dan kom je erachter dat het gaat om inzicht, om transparantie. Het huidige Uniforme

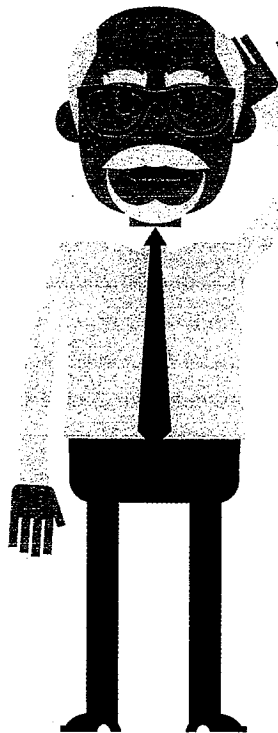
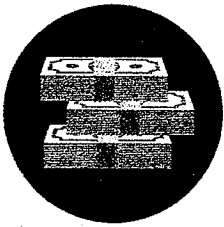
Pensioen Overzicht (UPO) dat iedere deelnemer jaarlijks ontvangt, is onduidelijk en is voor een minder deskundige leek moeilijk te begrijpen. Ik zou zeggen: doe daar dan wat aan! Verbeter de communicatie over het toekomstige pensioen. Ik zou het als deelnemer veel belangrijker vinden om te weten wat ik straks mag verwachten als pensioenuitkering, dan om te weten hoeveel er in de pot zit en welk deel daarvan aan mij kan worden toegerekend.

Doelstelling van aanvullend pensioen

Wat mij ook tegenstaat is het ontbreken van een doelstelling voor het aanvullend pensioen. Mijn mede-bestuurslid van de Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen (NBP) Willem Schuddeboom en ik hebben eerder een plan voor een gewijzigd stelsel gepresenteerd dat ook door de gepensioneerden en ouderenorganisaties is omarmd en waarin duidelijk is vastgelegd wat de doelstelling van een aanvullend pensioen moet zijn. Kortweg komt het hierop neer dat het iemand in staat moet stellen om de levenswijze van vóór zijn pensioenering voort te zetten. Omdat de lasten van vóór het pensioen na pensionering doorgaans afnemen, bijvoorbeeld doordat de kinderen uit huis zijn en de hypotheek grotendeels is afgelost, kan worden volstaan met een pensioenuitkering inclusief AOW van 80% van het gemiddeld verdiende salaris gedurende iemands arbeidzame periode. Als je daarvan uitgaat kun je eenvoudig berekenen hoe hoog het aanvullend pensioen moet zijn. Door vast te stellen dat het redelijk is als het aanvullend pensioen een of twee keer de AOW zou kunnen zijn blijf je veel te vaag over de doelstelling.

Kiezen voor pensioenfonds

In het huidige stelsel is de fiscale facilitering van pensioensparen afgetopt op € 100.000. Mensen die meer willen opbouwen moeten daar zelf voor zorgen of kunnen in

overleg met hun werkgever daarvoor sparen in hun pensioenfondsen, zij het dat de premie daarvoor niet meer fiscaal aftrekbaar is. Wat blijkt? Bij multinationals die hun topkader een pensioenregeling via het pensioenfonds aanbieden wordt massaal daarvoor gekozen. Zelfs topmanagers vinden het aantrekkelijk als hun pensioenfondsen voor hen spaart en belegt.

Pleidooi voor nationale verplichtstelling

Heb ik dan alleen maar kritiek? Neen, de voorstellen bevatten zeker ook elementen die het waard zijn mee te nemen in de discussie. Zoals de per bedrijfstak (of cao) geregelde verplichte deelname aan een bedrijfs- of ondernemingspensioenfonds. Dat Jos Berkemeijer en Theo Gommer in plaats daarvan voorstellen om tot een nationale verplichtstelling te komen doet mij deugd. Het gaat dan om bij wet geregelde, verplichte deelname aan een pensioenregeling, maar op

werkgevers- en/of werknemers-niveau geregelde vrije keuze in pensioenuitvoerder. Daarmee borduren beide deskundigen voort op wat Willem Schuddeboom en ik eerder ook al voorstelden. Nationale verplichtstelling brengt het pensioenstelsel in de sfeer van een sociale voorziening. Ook voor ZZP'ers. Daarmee ontkomen we aan de greep die mogelijk-kerwijs verzekeringsmaatschappijen op de aantrekkelijke markt van het Nederlandse pensioenstelsel willen doen. En daarmee maken we het ook mogelijk om aan de strenge Europese regels voor verzekeringsmaatschappijen te ontkomen.

Prijs voor zekerheid

Het voorstel om de huidige zekerheden rond het stelsel op te geven, verdient onze steun. Ook dit voorstel werd eerder in onze ideeën voor een nieuw stelsel verwerkt. Sinds de Pensioenwet van 2006/2007 geldt een zekerheid van 97,5% voor de nominale pensioenuitkeringen. Dat heeft betekend dat met risicovrije rentes moest worden gerekend en dat verplicht extra buffers moesten worden aangelegd. Het nieuwe financiële toetsingskader heeft dat alles nog veel strenger gemaakt. In de praktijk betekent dat, dat we nu wel nagenoeg zeker zijn van onze nominale uitkering, maar de prijs van die zekerheid is dat onze pensioenen al vijf jaar of meer niet worden geïndexeerd en dat voor gepensioneerden geldt dat zij nooit meer een indexatie zullen meemaken. De prijs van de zekerheid is daarmee veel te hoog.

Het échte probleem

Ook nationaal is een dergelijke zekerheid ongewenst. Ga maar na: om volledig te kunnen indexeren moeten alle pensioenfondsen gezamenlijk volgens de huidige normen een bedrag van € 300 miljard méér in kas hebben dan nodig is om aan alle verplichtingen te voldoen. U leest het goed: de gevolgen van de huidige wetgeving zijn dat in Nederland een half nationaal inkomen op de plank moet liggen om pensioenen te kunnen indexeren! Dát is het échte probleem van het huidige stelsel. En door de zekerheden op te geven, kunnen we zonder overdreven buffers werken en mogen we ook een wat hogere rente toepassen, zoals trouwens in alle landen om ons heen ook gebeurt. Er zijn nu al klachten van het CPB dat er in Nederland te veel wordt gespaard. Een van de

oorzaken van die spaarlust is de overdreven eis tot reserves in pensioenfondsen. Het wegnemen van die eis is dus ook nog goed voor de Nederlandse economie.

Kans op korten

De kans dat je, bij het ontbreken van zekerheden, moet worden gekort, is natuurlijk groter. Daarom noemen Berkemeijer en Gommer hun systeem een Individueel Solidair Defined Contribution. In gewoon Nederlands: Je weet wél wat je inlegt (aan premie betaalt), maar je weet niet de hoogte van wat je daaruit als pensioenuitkering vanaf je pensioendatum mag verwachten. Met andere woorden: wél de premie ('contribution') staat vast ('defined'), maar niet de hoogte van de uitkering ('benefit'). De Engelse taal heeft daar de veelgebruikte vaktermen defined contribution (een variant waar Berkemeijer cs dus voor pleiten) en defined benefit (vaste uitkering – bijvoorbeeld ter grootte van je gemiddeld verdiende salaris) voor.

Let wel: dat is niet zomaar een woordenspel! Het gaat om niets meer of minder dan het doel en de reikwijdte van de taak van een pensioenfonds.

Weeffout

Tenslotte wil ik het nog even over een ernstige weeffout in het pensioensysteem hebben. Namelijk de vaststelling van de pensioenpremies. Daarover praten Berkemeijer en Gommer overigens niet en ik vind dat een ernstig hiaat. Want juist op het gebied van de premie is er veel mis in het huidige stelsel. Het is een weeffout in het systeem dat sociale partners een premie mogen vaststellen met gebruik van een hogere rente dan die voor de berekening van de dekingsgraad. De overheid noemt dat in de wet eufemistisch "een kostendekkende, gedempte premie". Bij het vaststellen hiervan mag gerekend worden met een verwacht rendement. Elk jaar wordt vanuit het vermogen van een pensioenfonds geld overgeheveld naar nieuwe aanspraken omdat de premie die voor die nieuwe aanspraken betaald wordt veel lager is dan die werkelijk nodig is die nieuwe aanspraken gestand te doen. Ter vergelijking: dit is hetzelfde als een gezin dat inteert op het spaarsaldo omdat het inkomen niet toereikend is voor

de financiële verplichtingen die het gezin aangaat. Iedereen snapt: dit probleem moet je oplossen, anders is het dweilen met de kraan open. Je mag de premie laten vaststellen door de sociale partners, maar je moet pensioenfondsen ook in de gelegenheid stellen de premie af te wijzen als deze te laag is om de ambities te kunnen financieren.

Conclusie

Ik ben van mening dat een pensioenfonds als primaire taak heeft om te zorgen dat de ingelegde premies zodanig worden belegd en beheerd dat een gewenste uitkering op de pensioendatum het resultaat is. Onderzoek heeft uitgewezen dat beleggen met een langetermijnvisie over de laatste twee eeuwen gemiddeld een rendement van 5% heeft opgeleverd. Er is geen enkele reden te bedenken waarom dat in de toekomst niet zo zou zijn. ●

